

Tabell. Erfarenheter från domar (Mark- och miljödomstolen (MMD) och MPD). Länsstyrelse förkortas Lst i tabellen. Notera att ju högre instans desto tyngre väger beslutet.

Mål nr/Dnr Datum Berörd domstol Berörd Lst	Ärendet	Beslut
3679–19 2020-02-21 MMD Växjö Lst: Skåne	Begäran om tillsyn av en icke prövad damm från vilken vattenuttag för vattning av kreatur görs. Lst avslutade ärendet utan åtgärd. Överklagan till MMD. Klaganden har gjort gällande att med hänsyn till antalet djur och den mängd vatten som krävs för att tillgodose djurens behov av vatten är uttaget inte ringa.	Enligt MMD:s bedömning har vilken mängd vatten som används då frågan om 11 kap. 11 § miljöbalken ingen avgörande betydelse. Eftersom uttaget av vatten från dammen avser vattning av kreatur bedömer MMD att vattenuttaget omfattas av undantaget. Vidare bedömer MMD att det i enlighet med 11 kap. 12 § miljöbalken är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas då det är frågan om relativt ringa uttag av vatten. MMD bedömer att Lst har haft fog för att avsluta ärendet utan åtgärd. Överklagan avslås.
1853–20 2020-12-21 MÖD Lst: Uppsala	MPD avslog ansökan om tillstånd till djurhållning (uttag av grundvatten för vattning av kreatur). Vattenkonsumtionen uppges vara 230 m ³ /dygn (140 l/ko), 50 l/kviga och 20 l/kalv). Blivande 1 500 årskor. Överklagan till MMD.	MMD bedömer att sökt uttag är av så stor omfattning att det vida överstiger de mängder som lagstiftaren kan ha åsyftat vid paragrafens tillkomst. Det planerade uttaget kan enligt domstolens mening inte inrymmas i begreppet husbehovsförbrukning utan att jämföras med ett uttag för ett industriellt behov. Undantagsbestämmelsen 11 kap. 11 § miljöbalken är därför inte tillämplig. MMD instämmer i MPD:s bedömning att det inte är uppenbart att det planerade uttaget kan ske utan att skada allmänna eller enskilda intressen. Undantagsbestämmelsen i 11 kap. 12 § miljöbalken är därför inte heller tillämplig. Jordbruksverket menar dock att lagstiftningen är tydlig enligt en skrivelse daterad 2017-07-07 och att den innebär att även större djurhållande jordbruksfastigheter är undantagna från det generella kravet att ha tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. 11§

Mål nr/Dnr Datum Berörd domstol Berörd Lst	Ärendet	Beslut
		<p>miljöbalken. De menar också att undantaget är ett uttryck för att jordbruket ska tillmätas en särskild betydelse i en konkurrenssituation, någon som även kommer till uttryck i 3 kap. 4§ miljöbalken.</p> <p>Ärendet överklagades till MÖD och avgjordes den 21 december 2020. MÖD återförvisade ärendet till MPD då det årliga vattenuttaget inte kan anses vara tillståndspliktigt enligt 11 kap. miljöbalken eftersom verksamheten omfattas av 11 kap. 11§ miljöbalken, där någon volymbegränsning inte kan utläsas av lagtext eller förarbeten. Verksamheten omfattas dock fortfarande av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. MÖD anser även, efter det som anförts i ärendet, att det kan finnas skäl för lagstiftaren att se över tillståndspliktens utformning.</p>
<p>551-5257-2017 2018-02-27 MPD Uppsala Lst: Uppsala</p>	<p>Ansökan om tillstånd till djurhållning med fjäderfjä motsvarande 2 750 djurenheter som MPD avvisade. Beslutet har inte överklagats.</p>	<p>Antalet djurenheter och omfattningen av vattenuttaget bedömdes inte omfattas av husbehovsförbrukning för jordbruksfastighet som avses i 11 kap. 11 § miljöbalken. Inte heller 11 kap. 12 § miljöbalken bedömdes vara tillämplig eftersom det inom ett område på ca 2 kilometers avstånd finns enskilda brunnar, naturreservat och våtmarker. MPD konstaterar att sökandens bedömning av vattenuttagets påverkan på omgivningen inte grundar sig på hydrologiska undersökningar eller inventeringar av naturmiljöer i närområdet.</p>
<p>2669-07 2008-08-21 MD Växjö Lst: Kronoberg</p>	<p>Södra skogsägarna tog ur Helge å maximalt ut 35 l/s 14 timmar om dygnet, sju månader per år för timmerbevattning. En kraftstation, beläget ett par kilometer nedströms, anmälde att timmerbevattningen påverkade bolagets kraftproduktion och därför var tillståndspliktig. Lst ansåg det uppenbart att</p>	<p>MD ansåg att vid ett så förhållandevis stort uttag kan det inte anses uppenbart att vare sig allmänna eller enskilda intressen skadas och 11 kap. 12 § miljöbalken är därför inte tillämplig. Dessutom kunde en</p>

Mål nr/Dnr Datum Berörd domstol Berörd Lst	Ärendet	Beslut
	varken allmänna eller enskilda intressen skadats genom uttaget och att det därför inte var tillståndspliktigt.	kraftförlust utan svårighet beräknas för bolaget. Kommentar: Uttaget var större än vad som kan hanteras i en anmälan om vattenverksamhet, där uttaget kan vara cirka 7–8 l/s under 24 timmar för att inte överstiga maxuttaget på 600 kubikmeter/dygn (uttaget i den aktuella domen är uppe i 1 764 kubikmeter per dygn).
B 20–11 2012-04-27 Hovrätten över Skåne och Blekinge Lst: Skåne	Företagsbot (Brottsbalksprövning: brott otillåten miljöverksamhet). Den tilltalade har tagit ut cirka 13 000 m ³ mer grundvatten än vad han får enligt sitt tillstånd. Vattenuttaget har avsett jordbruksbevattning i form av spolande av dräneringsledningar, kyla morötter och mjukgöra jord före potatisskörd, och 11 kap 11 § miljöbalken är således inte tillämplig. Frågan är huruvida uttaget kan tas under undantaget i 11 kap. 12§ miljöbalken.	Mot bakgrund av Högsta domstolens bedömning i rättsfallet NJA 2005 s. 109 (Tågtunnel Hallandsåsen) ska hovrättens prövning utgå ifrån förhållandena under år 2008, alltså när överuttaget av grundvatten bedrevs. Hovrätten bedömde att det vid tidpunkten för överuttaget varit uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadats i och med en teknisk undersökning som den tilltalade lät genomföra inför sin ansökan om tillstånd för jordbruksbevattning år 2005. Hovrätten ansåg således att den tilltalade haft rätt uppfattning att 11 kap. 12§ miljöbalken kunnat tillämpas.
M 3679–19 2020-02-21 MMD Växjö LST Skåne	LST avslutade tillsynsärende om yvattenuttag utan åtgärd. Beslutet överklagades. Klagande hävdade att ett vattenuttag från en grundvattenförsedd damm/våtmark innebar bruten kapillärstigning i marken och sekundär skada på deras dricksvattenbrunn. Verksamhetsutövaren menar att det är uppenbart att inga enskilda eller allmänna intressen skadas. Vattenuttaget var för vattning av kreatur.	Klagande menade att vattenuttaget inte var ringa, men MMD gjorde bedömningen dock att mängden vatten inte har en avgörande betydelse då frågan om 11 kap. 11§ miljöbalken är tillämplig besvaras i målet. Eftersom uttaget av vatten från dammen avser vattning av kreatur bedömde MMD att det är frågan om ett sådant vattenuttag som omfattas av undantaget i 11 kap. 11§ miljöbalken. Vidare bedömde MMD att det var uppenbart enligt 11 kap. 12§ miljöbalken att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom

Mål nr/Dnr Datum Berörd domstol Berörd Lst	Ärendet	Beslut
		vattenuttaget då det är frågan om ett ringa uttag av vatten. Överklagande avslogs.
M 45–16 2016-11-16 MMD Östersunds TR LST Gävleborg	LST förelade bolaget att söka tillstånd för vattenuttag ur en sjö. Det bedrevs även en överledning av vatten från Dalälven till sjön. Ansökan skulle även innefatta en lagligförklaring av vattenanläggningarna. Bolaget överklagade föreläggandet och menade på att undantagsregeln enligt 11 kap. 12§ miljöbalken var tillämplig. Man menade även att regleringen sjön som sker idag har skett på samma sätt under mycket lång tid, och att det således finns tillstånd i form av urminnes hävd. Länsstyrelsen bedömde att 11 kap. 12§ miljöbalken inte var tillämplig då vattenavledningen från sjön uppgick enligt Länsstyrelsens uppgift till 1–1,5 m ³ /s när fabriken är i drift jämfört med den naturliga medelvattenföringen vid utloppet ur sjön som är 1,3 m ³ /s. Länsstyrelsen menade också att det är tveksamt om urminnes hävd över huvud taget kan användas som stöd för den reglering av sjön som bedrivs idag.	MMD bedömde att LST haft fog för att förelägga bolaget att lämna in en ansökan om tillstånd för vattenuttaget samt reglering av dammarna. Även om bolaget i sin bedömning menar att verksamheten faller under undantaget i 11 kap. 12§ miljöbalken förhindrar det inte tillsynsmyndigheten att förelägga bolaget om att söka tillstånd. Domstolen delade även LST:s bedömning av innebörden av hävd och privilegiebrev. Överklagandet avslogs således.
M 1239–20 2021-01-13 MMD Växjö TR LST Skåne	LST beslutade att förbjuda ett bolag att bortleda vatten från en å för bevattning av åkermark. Förbudet gäller till dess tillstånd från mark- och miljödomstolen har erhållits för verksamheten. Förbudet gäller när vattenflödet understiger 30 procent av årsmedelvattenföringen baserad på SMHI:s mätningar i närliggande mätstation. Länsstyrelsen förenade förbudet med ett löpande vite för "vart" tillfälle överträdelse av förbudet konstateras. Bolaget överklagade länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen. Bolaget menade på att vattenuttaget på sker med en kombination av uttag från damm och ån när respektive uttag bedöms som lämpligt med målet att inte menligt påverka motstående intressen utifrån undantaget i 11 kap. 12 § miljöbalken. På så vis kan alltså uttag av vatten ske så att allmänna och enskilda intressen inte påverkas menligt. LST bedömde att 11 kap. 12 § inte var tillämplig då vatten tagits från ån då flödet i	Mark- och miljödomstolen konstaterar att riktlinjerna i bevattningspolicyn i sig saknar rättsverkan men att det ändå är upp till verksamhetsutövaren att visa att ytvattenuttag från ån, vid vattenföringar som understiger 30 % av medelvattenföringen i vattendraget, kan utföras utan skada för övriga intressen. Mark- och miljödomstolen delar mot denna bakgrund därför länsstyrelsens bedömning att det inte kan anses uppenbart att ett vattenuttag inte skadar allmänna eller enskilda intressen om riktlinjerna inte följs, det vill säga om uttagen sker vid låg vattenföring i ån. Överklagandet avslogs därför i denna del. Vad gäller vitet ansåg domstolen

Mål nr/Dnr Datum Berörd domstol Berörd Lst	Ärendet	Beslut
	<p>ån varit lägre än 10 % av årsmedelvattenföringen. Klaganden hade inte redovisat vilka allmänna och enskilda intressen som förelegat, eller om dessa påverkats av bevattningsuttagen. Det ska dessutom finnas värdefulla stormusslor i ån. LST hänvisade även till sin bevattningspolicy. De anger att bevattningsuttag ur så kallade A-vattendrag, vilket inkluderar den aktuella ån, ej kan anses vara uppenbart oskadliga då flödet underskrider 30 % av årsmedelvattenföringen.</p>	<p>att det var skäligt att förena förbudet med ett vite mot bakgrund av att ytvattenuttag faktiskt har skett vid låg vattenföring (<30 % av MQ) i ån och att tidigare förbud inte har respekterats, dock bestämdes en lägre summa än den tidigare yrkade då domstolen bedömde att det utsatta vitesbeloppet var satt oskäligt högt.</p>